

ПРОТОКОЛ № 13

засідання секції «Фітосанітарна безпека та контроль в рослинництві» Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Онлайн у форматі Teams-конференції

03.06.2025

Головує: **Сергій ЗАХАРІН** – Голова Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Рада), заступник Голови Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.

Присутні: члени секції (усього 21 особа) та запрошені фахівці (5 осіб), згідно реєстраційного списку.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Питання 1. *Вступне слово заступника Голови Держпродспоживслужби з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації – Голови Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Захаріна С.В.*

Питання 2. *Розгляд проекту документу «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів»*

Доповідач: Михайло Соломійчук – кандидат сільськогосподарських наук, заступник директора, керівник з якості Державної установи «Чернівецька фітосанітарна випробувальна лабораторія Держпродспоживслужби»

Питання 3. Різне

Питання 1. *Вступне слово заступника Голови Держпродспоживслужби з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації – Голови Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Захаріна С.В.*

Голова Ради Сергій ЗАХАРІН оголосив, що на засіданні присутній 21 член секції Ради. Загальна кількість членів секції – 33 особи. Відповідно до п. 18 Положення про Науково-методичну раду при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, засідання Ради вважається правоможним, якщо в ньому беруть участь не менше половини членів Ради. Отже, кворум є.

Сергій ЗАХАРІН підкреслив, що з порядком денним засідання Ради та проектом документу «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів» (далі – Методика) всі члени секції були ознайомлені завчасно, тому, якщо немає зауважень, запропонував перейти до розгляду питань порядку денного.

Сергій ЗАХАРІН повідомив, що за дорученням Голови Держпродспоживслужби Сергія ТКАЧУКА протягом останнього року вживаються комплексні заходи, спрямовані на розвиток лабораторно-діагностичної роботи. Оптимізовано мережу лабораторій, закуповується новітнє обладнання, здійснюється підвищення кваліфікації працівників (у тому числі в установах за кордоном), значно посилено співпрацю із провідними науковими установами та закладами вищої освіти, а також провідними дослідниками та експертами. Окрім того, уважно вивчаються результати ключових ботанічних та агрономічних досліджень, що можуть бути впроваджені в практику роботи установ системи Держпродспоживслужби.

Питання 2. *Розгляд пропозицій та зауважень до проекту документа «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів».*

Доповідач: Михайло СОЛОМІЙЧУК – кандидат сільськогосподарських наук, заступник директора, керівник з якості Державної установи «Чернівецька фітосанітарна випробувальна лабораторія Держпродспоживслужби»

Слухали: заступник директора, керівник з якості Державної установи «Чернівецька фітосанітарна випробувальна лабораторія Держпродспоживслужби» Михайло СОЛОМІЙЧУК подякував за можливість представити на розгляд роботу спеціалістів Державної установи «Чернівецька фітосанітарна випробувальна лабораторія Держпродспоживслужби», а саме: оновлену методику, присвячену визначенню зараженості шкідниками тютюну, тютюнової сировини та тютюнових відходів з урахуванням законодавчих, нормативно-технічних та міжнародних вимог.

Він зауважив, що «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів» формувалася як нормативний документ, що забезпечує виконання вимог Закону України «Про карантин рослин» та відповідає фітосанітарним вимогам країн-імпортерів. Методику розроблено з урахуванням наукових підходів, положень міжнародних стандартів (зокрема, ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019) та спрямовано на створення системи раннього виявлення шкідників, що пошкоджують тютюн на різних етапах його розвитку, а також після обробки та транспортування.

Михайло СОЛОМІЙЧУК звернув увагу, що Методика дає змогу ефективно виявляти як явну, так і приховану зараженість тютюну, що є ключовим для оперативного контролю фітосанітарними випробувальними лабораторіями. Завдяки використанню наявного в кожній лабораторії комплексу обладнання

(мікроскопів, наборів сит, біноклярів, стерилізаторів) і чіткого алгоритму дій (від підготовки проб до ідентифікації та документування результатів), забезпечується висока точність результатів фітосанітарної експертизи.

Крім цього, Методика є інструментом профілактики, адже дає змогу попередити поширення карантинних організмів в середині країни, уникнути втрат урожаю.

У Методиці враховуються морфологічні особливості понад десяти найбільш небезпечних ентомологічних шкідників, які можуть часто зустрічатися у тютюновій сировині. Вона також містить алгоритм дій у разі виявлення карантинних організмів, включно з формуванням відповідних протоколів, знищенням зразків з інтеграцією в наявну систему управління якості лабораторії.

Підсумовуючи свій виступ, доповідач підкреслив, що розроблена Методика – це не лише інструмент діагностики, а й стратегічний елемент захисту економічних інтересів України, збереження здоров'я населення та екологічної рівноваги. Її запровадження зміцнить методичну фаховість спеціалістів, дасть змогу запобігти ввезенню небезпечних організмів, забезпечить ефективну роботу лабораторій та захистить споживачів.

Михайло СОЛОМІЙЧУК запропонував членам секції Ради схвалити матеріали «Методики випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів», що дасть можливість подальшої популяризації цієї методики серед фахівців фітосанітарних випробувальних лабораторій.

Також подякував голові Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Сергію Ткачуку, а також керівництву Дерпродспоживслужби за незмінну підтримку і сприяння розвитку, а експертам за фахову експертизу та співпрацю.

Слухали: Голова Ради Сергій ЗАХАРІН додав, що надійшло низка рецензій (усього – 13, з яких 7 - без зауважень). Зокрема, від:

1. Національного університету біоресурсів і природокористування України (рецензії надали Микола Миколайович Доля, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук завідувач кафедри ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин та Мирослав Йосипович Піковський, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри фітопатології ім. В.Ф. Пересипкіна);

2. Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (рецензію надав Іван Антонович Шувар, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри технологій у рослинництві, заслужений діяч науки і техніки України, доктор гоноріс кауза (УП Люблін);

3. Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (рецензію надав Ігор Ковбаса, доктор хімічних наук, професор, професор кафедри хімії та експертизи харчової продукції);

4. Інституту виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова (рецензію надали В'ячеслав Скрипник, доктор філософії, завідувач сектору сортовивчення та ампелографії винограду ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова» та Микола Артюх, кандидат сільськогосподарських наук, завідувач лабораторії фізіології винограду ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова»);

5. Інституту еволюції екології Національної академії наук України (рецензію надала Любов Губарь, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри технологій у рослинництві та захисту рослин);

6. Департаменту фітосанітарної безпеки та контролю в рослинництві (рецензію надав Андрій Челомбітко Голова секції «Фітосанітарна безпека та контроль в рослинництві», директор Департаменту, кандидат сільськогосподарських наук).

Також надіслали свої відгуки головні управління Держпродспоживслужби у Вінницькій, Волинській, Донецькій, Кіровоградській, Одеській, Херсонській та Чернігівській областях.

Слухали: директор Департаменту фітосанітарної безпеки та контролю в рослинництві Держпродспоживслужби Андрій ЧЕЛОМБІТКО звернувся з вітальним словом до членів секції Ради та висловив подяку за бажання працювати і зміцнювати науково-методичне забезпечення діяльності Держпродспоживслужби у сфері фітосанітарної безпеки.

Також зауважив, що «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів» є вчасною та надзвичайно актуальною розробкою, яка забезпечує науково обґрунтовану, чітко регламентовану процедуру здійснення фітосанітарної експертизи. Викладені положення відповідають вимогам ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій», з врахуванням національних, регіональних або міжнародних стандартів та нормативних документів. Розробка містить практичні рекомендації, охоплює специфіку роботи з конкретними видами шкідників, оцінює ступінь їхнього фітосанітарного значення, що критично важливо для прийняття рішень щодо подальшої долі вантажу.

Андрій ЧЕЛОМБІТКО повідомив, що спеціалісти Департаменту фітосанітарної безпеки та контролю в рослинництві розглянули Методику і надали свої зауваження та пропозиції розробникам.

Зокрема, запропонували не використовувати в Методиці фрази щодо списку регульованих некарантинних шкідливих організмів оскільки в цьому списку відсутні шкідники на тютюні, а також тютюнова сировина не є насінням чи садивним матеріалом, на який розповсюджуються фітосанітарні заходи у разі виявлення регульованих некарантинних шкідливих організмів.

Також внесли пропозицію переглянути Розділ 3 Методики – «Терміни, визначення та скорочення» і видалити терміни, які не зустрічаються далі по тексту Методики, зокрема: державний нагляд, макроскопічний метод, партія, ризик.

Крім цього, по тексту Методики запропонували виправити певні неточності в наукових назвах карантинних організмів, а також граматичні й орфографічні помилки.

Слухали: т. в. о. начальника управління координації діяльності установ Держпродспоживслужби Алла ГРИЩИШЕНА привітала всіх присутніх та звернула увагу на актуальність проблематики, що розглядається.

Зазначила, що наразі в лабораторній мережі незначна кількість вітчизняних документів, які дають змогу проводити всі види ентомологічних та фітопатологічних експертиз на вимогу європейських стандартів. Впровадження цієї Методики в державних фітосанітарних випробувальних лабораторіях підвищить професійний рівень фахівців, мінімізує ризики потрапляння зараженого вантажу до країн-партнерів. Методика випробувань унормує лабораторну роботу з аналізу якості тютюну та тютюнової сировини.

Також підкреслила, що це продукт колективної праці спеціалістів державних фітосанітарних випробувальних лабораторій, які провели значну дослідно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, ретельно вивчивши досвід провідних країн.

Подякувала всім колегам за перевірку та надання рецензій та за те, що були небайдужі до проробленої роботи.

Сергій ЗАХАРІН запитав автора Методики, чи надані зауваження гальмують подальше доопрацювання документа, чи є вони принциповими, або такими, що вимагають проведення додаткових досліджень, чи можуть вони бути виправлені в робочому порядку.

Микола СОЛОМІЙЧУК запевнив, що зауваження та пропозиції рецензентів не є принциповими, не вплинуть на саму структуру роботи Методики та будуть враховані і виправлені протягом одного дня, і відображені в кінцевій редакції документа.

Інших позицій не надходило.

Голова ради Сергій ЗАХАРІН запропонував вносити пропозиції до проекту рішення.

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: на основі наданих документів та за результатами обговорення проекту «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів», документ в цілому схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання для державних фітосанітарних випробувальних лабораторій Держпродспоживслужби в межах чинного законодавства та акредитаційних вимог.

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» - 21 особа,

«Проти» - 0,

Утримались – 0.

Ухвалили: Документ «Методика випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів» схвалити та рекомендувати до оприлюднення та практичного використання для державних фітосанітарних випробувальних лабораторій Держпродспоживслужби в межах чинного законодавства та акредитаційних вимог.

Питання 3. Різне.

Слухали: Сергій ЗАХАРІН запитав, чи є у когось бажання виступити, можливо є пропозиції та запитання.

Слово взяв Сергій ГЕРУС, заступник голови Київської міської професійної спілки працівників агропромислового комплексу. Він привітав присутніх, подякував за можливість взяти участь у роботі секції та зазначив, що у складний воєнний час, в умовах незбалансованої регуляторної політики держави тютюнова галузь залишається однією з бюджетонаповнюючих у країні. В Україні діє 6 тютюнових фабрик (найбільші з них Львівська, Київська, Кременчуцька, Прилуцька й Харківська). Подякував розробникам за Методику, яка охоплює повний цикл лабораторної діагностики, класифікацію видів шкідників тютюну, тютюнової сировини, та зауважив, що цей документ після схвалення стане практичним матеріалом для використання в роботі на тютюнових фабриках.

У свою чергу Сергій ЗАХАРІН подякував розробникам «Методики випробування. Метод визначення зараженості тютюну, тютюнової сировини, тютюнових відходів», яку сьогодні схвалено, та членам секції за небайдужість, прийняття позитивних рішень та проведену плідну роботу. Висловив сподівання, що секція надалі буде співпрацювати з профільними фахівцями у фітосанітарній сфері

Як і раніше, Рада відкрита до співпраці та закликає до співробітництва всіх небайдужих фахівців.

Голова Ради

Сергій ЗАХАРІН**Секретар Ради**

Лія СУЛЕЙМАНОВА